

Balášová, Michaela

Nálezy kameniny z hradu v Kadani

Archaeologia historica. 2009, vol. 34, iss. [1], pp. 85-101

ISBN 978-80-7275-079-5

ISSN 0231-5823

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140802>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Nálezky kameniny z hradu v Kadani

MICHAELA BALÁŠOVÁ

Abstrakt: Z proběhlých archeologických výzkumů v Kadani pocházejí nečetné, ale pravidelné nálezy kameniny. Pro vyhodnocení byl vybrán nejrozsáhlejší soubor z areálu kadaňského hradu, který zahrnoval středověkou až novodobou kameninu. Soubor byl zpracován formou katalogu, dále byla řešena především provenience nálezů, jejich datace a korelace datování s datováním doprovodné keramiky. Byl učiněn pokus o zasazení nálezů do historického kontextu.

Klíčová slova: Kadaň – keramika – kamenina – středověk – novověk.

Stoneware Found at Kadaň Castle

Abstract: A series of archaeological excavations carried out in Kadaň over the past four decades has yielded infrequent but regular finds of stoneware. The most prolific collection, from the castle in Kadaň, containing mediaeval till modern stoneware, was selected for evaluation. As well as cataloguing the finds, the article pays particular attention to the origin of the finds, their dating and comparison of dating for stoneware and ceramic finds. An attempt to set the finds in a historical context is also made.

Key words: Kadaň – ceramics – stoneware – Middle Ages – Modern Age.

V uplynulých letech proběhla v Kadani celá řada archeologických výzkumů, i když většinou pouze omezeného rozsahu daného charakterem stavebních prací (rekonstrukce inženýrských sítí apod.). Výzkumy v podstatě zasáhly všechny důležité „veřejné“ prostory městského jádra (jednotlivé ulice, náměstí, městské opevnění, bývalý minoritský klášter, hrad), pouze okrajově se však archeologická aktivita dotkla parcel samotných městských domů.¹ Z realizovaných výzkumů pochází značné množství archeologických nálezů s nepříliš četným, ale pravidelným výskytem kameninového zboží. Nálezky kameniny se sporadicky objevují jak uvnitř areálu středověkého města, tak na městských předměstích, o něco četnější jsou nálezky ze zásypů městského příkopu. Zdaleka největší koncentrace nálezů kameniny ale byla zjištěna v areálu kadaňského hradu, proto byl pro vyhodnocení vybrán právě tento soubor (srov. obr. 1). Všechny nálezky kameniny z kadaňského hradu pocházejí z archeologických výzkumů. První, a na dlouhou dobu i jediný výzkum zde proběhl v polovině 70. let 20. století (Durdík–Lehečková 1977), další, prostorově omezenější odkryvy zde byly uskutečněny v letech 1999–2001 (Černá 2001; 2002).²

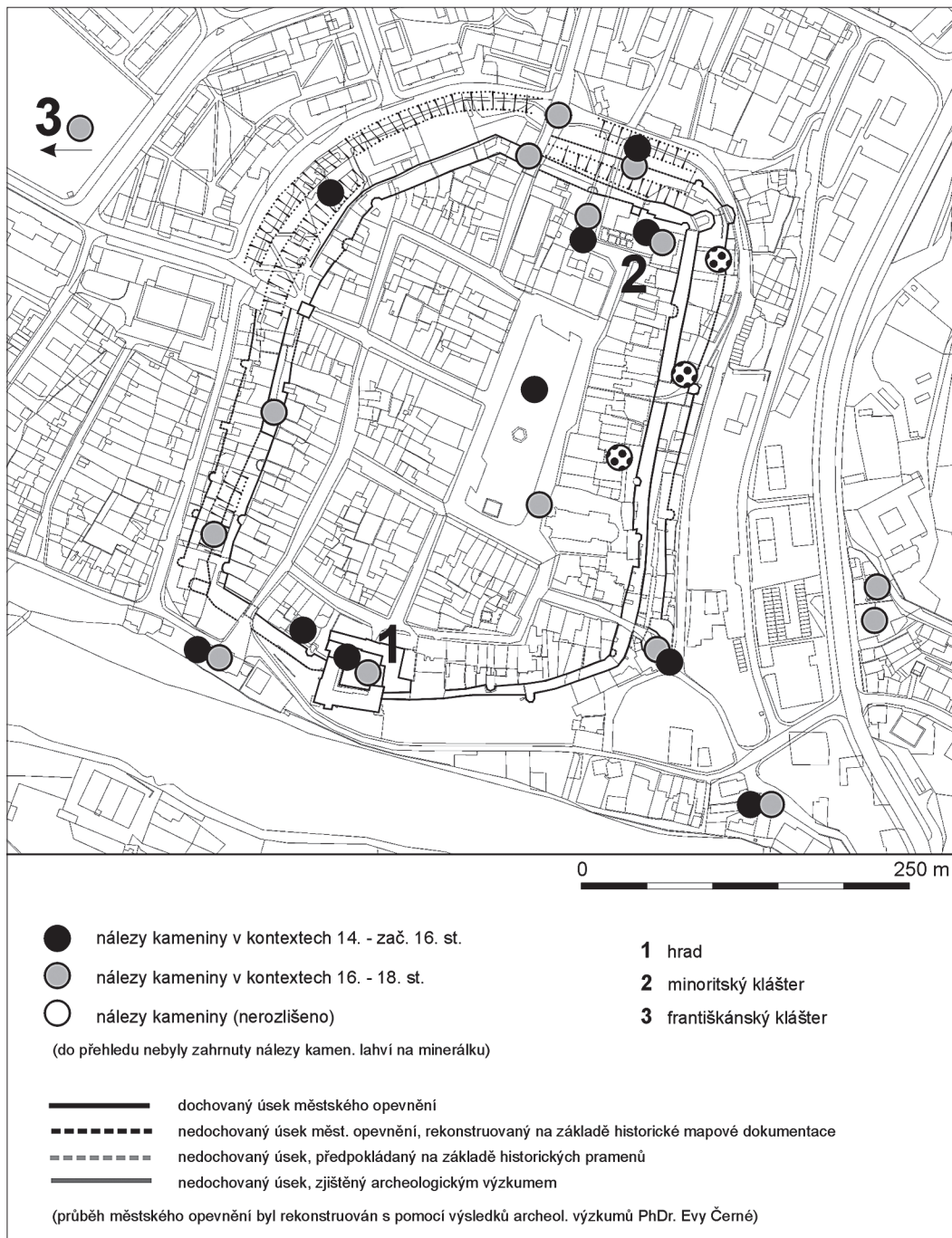
Definice kameniny

Kamenina (tj. tvrdá kamenina; něm. *Steinzeug*) je definována jako keramika vypalovaná při vysokých teplotách 1200–1300 °C z určitých druhů jílu, vyznačující se slinutým střepem a nízkou nasákovostí (do 2 %). Kameniny mohly být i neglazované (zejména středověké), běžně však byly opatřovány solnou glazurou, eventuálně popelovou glazurou, která pokrývá částečně nebo úplně vnější povrch nádoby. Kameninové nádobí bylo používáno téměř výhradně jako nádobí stolní, případně sloužilo k uchovávání tekutin (Scheidemantel–Schifer 2005, 39; srov. také Stephan 1983, 95–99). S ohledem na fakt, že na českém území se jen sporadicky nacházejí povrchově dostupná ložiska vhodných jílu, představují středověké až raně novověké nálezky kameniny na našem území většinou importy z okolních oblastí, především německých (srov. Scheufler 1964, 349).³

¹ Výzkumy v sedmdesátých letech provádělo Okresní muzeum v Chomutově ve spolupráci s expoziturou AÚ ČSAV v Mostě, později ÚAPP severozápadních Čech v Mostě, pod vedením PhDr. Evy Černé, které děkuji za umožnění přístupu k materiálu z jejich kadaňských výzkumů a za postoupení části tohoto materiálu ke zpracování.

² Nálezky ze sedmdesátých, respektive osmdesátých let jsou uloženy v Oblastním muzeu v Chomutově pod přír. č. 98–102/74, 3/75, 24/75, 3–4/76, 1/77, 7/83, nálezky z let 1999–2001 jsou uloženy v depozitáři ÚAPP SZČ v Mostě pod přír. č. 72/99, 211–212/00, 232/00 a 70/01.

³ Výjimku představuje např. tzv. loštické zboží.

Obr. 1. Plán města Kadaně s vyznačenými místy nálezů kameniny. Kresba autor s využitím podkladů E. Černé z ÚAPP SZČ v Mostě.

Abb. 1. Stadtplan von Kadan mit eingezeichneten Stellen der Steinzeugfunde. Zeichnung vom Verfasser unter Heranziehung der Unterlagen von E. Černá vom Institut für archäologische Denkmalpflege in Most.

Katalog nálezů

Katalog je uspořádán podle jednotlivých výzkumů, respektive přírůstkových čísel. Do katalogu nebyly zařazeny lahve na minerálku ani nálezy, u kterých se makroskopicky nedalo jednoznačně určit, že se jedná o kameninu.⁴

Jedna položka v databázi = jedna nádoba, respektive fragment (tj. jeden či více střepů) jedné nádoby. V rámci každé položky jsou zaznamenány následující hodnoty:

- identifikační číslo ve tvaru: přírůstkové číslo-číslo sáčku/pořadové číslo (pořadové číslo představuje pouze pomocné číslování, které bylo přiděleno kameninovým zlomkům zvláště v rámci každého přírůstkového čísla);
- typ nádoby (pokud se dal určit);
- druh zlomku, tj. ze které části nádoby zlomek pochází; počet střepů; metrické údaje – průměr okraje, průměr dna, dochovaná výška nádoby; typ okraje; stopy odřezání na dně nádoby (spirálovité, rovné); barva dna, pokud se lišila od barvy vnějšího povrchu nádoby;
- struktura střepu (*str*): HL – střep bez viditelných příměsí, s hladkým povrchem; HrOs – s výrazným hrubozrnným ostřivem, které vystupuje na povrch;
- barva střepu na lomu (*lom*);
- barva střepu na vnitřní straně (*vnt*), zda je střep na vnitřní straně glazovaný či neglazovaný;
- barva střepu na vnější straně (*vnj*), zda je zbarvení povrchu jednotné / nejednotné, zda je aplikována glazura (lesklá / slabě lesklá / matná), a pokud ano, zda je aplikována stejnoměrně po celém (dochovaném) povrchu nebo nestejněmárně;
- eventuálně další popisná charakteristika (vývalková šroubovice, žlábky aj.).

Při popisování barvy střepu bylo zvoleno pouze několik základních barevných odstínů (vzhledem k proměnlivosti zbarvení i v rámci jednotlivých nádob, ale i vzhledem k subjektivnosti vnímání barevných odstínů): ČH – červenohnědá, RH – rezavě hnědá, H – hnědá, TH – tmavě hnědá, SH – světle hnědá, OH – okrově hnědá, OřH – ořechově hnědá, Š – šedá, SŠ – světlešedá, B – béžová, ŠBí – šedobílá. Někdy bylo v popisu nutné použít kombinaci vymezených barev (přechod mezi dvěma barvami je vyjádřený lomítkem, např. RH/OH; přítomnost více zřetelně oddělených barev je vyjádřena pomlčkou, např. SŠ–Š).

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1974, přír. č. 98/74

98/74-b/1; džbán/konvice; fragm. okraje (2 stř., Ø 8 cm, vytažený okraj s vnější lištou); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), okraj SŠ (neglaz., mat); obr. 4A

98/74-b/2; ?; fragm. dna (1 stř.; stopy odříznutí /spir./, RH); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

98/74-c/3; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* RH–SŠ (nejedin. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk)

98/74-c/4; ?; fragm. dna (1 stř.; stopy odříznutí /rovn./, Ø 10 cm, RH–SŠ) + fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH/OH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

98/74-c/5; dóza (?), holba (?); fragm. okraje (1 stř.; okraj vytažený, výrazně odsazený od výdutě, Ø 12 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* OřH, TH skvrnky (nejedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), okraj Š (neglaz., mat); obr. 3D

98/74-c/6; džbán/konvice (?); fragm. ucha (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* –, *vnj* OřH, TH skvrnky – RH (nejedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

98/74-e/11; pohár (?); fragm. výdutě (2 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ–Š, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* sytá RH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), povrch členěn mělkými žlábkami

98/74-e/12; pohár; fragm. výdutě (2 stř.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* ČH/SŠ (neglaz.), *vnj* sytá ČH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice v horní části nádoby

98/74-e/13; pohár (?); fragm. výdutě (2 stř.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* ČH/SŠ (neglaz.), *vnj* sytá ČH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice

98/74-e/14; pohár; fragm. výdutě (3 stř.); *str* HrOs, *lom* SH/Š, *vnt* SH/Š (neglaz.), *vnj* OřH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), povrch členěn širokými mělkými žlábkami

98/74-c/15; pohár; fragm. výdutě (1 stř., Ø 8 cm); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* ČH/SŠ (neglaz.), *vnj* ČH (jedin. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk), vývalková šroubovice

98/74-c/16; pohár; fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* SH–RH (nejedin. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk), vývalková šroubovice

98/74-e/17; pohár; fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ–RH (nejedin. zbarv., neglaz., mat), povrch členěn mělkými žlábkami

98/74-c/18; pohár (?); fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* ŠBí (neglaz.), *vnj* OH s TH skvrnkami (nejedin. zbarv., nestejn. glaz., lesk, pruh H glazury)

⁴ Jednalo se o extrémně tvrdě (zvonivě) pálené zboží, u kterého ale nedošlo k úplnému slinutí materiálu a pro jehož definitivní určení by byl nutný přírodovědný rozbor. Kvantitativně se jednalo o zanedbatelné množství.

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1974, přír. č. 99/74

99/74-a, b/2; ?; fragm. dna (1 stř.; stopy odříznutí /rovn./, Š–RH, Ø 14 cm, dochov. v. 1 cm) + fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)

99/74-f, c/3; ?; fragm. dna (2 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /spir./, RH, Ø 9 cm, dochov. v. 1,5 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

99/74-a, d/4; džbán/konvice; fragm. dna (2 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /rovn./, SŠ, Ø 9 cm, dochov. v. 2,5 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk); obr. 4A

99/74-a/5; džbán/konvice; fragm. dna (1 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /spir./, Š–OH, Ø 6,5 cm, dochov. v. 2 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* OH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk); obr. 4A

99/74-c, e/6; ?; fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* OH, místy SH (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., sl. lesk – lesk)

99/74-b/7; džbán/konvice; fragm. dna (1 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /spir./, SŠ, Ø 7 cm, dochov. v. 4 cm) + fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* Š–B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* OH, místy SŠ (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., sl. lesk – lesk); obr. 4A

99/74-d, f/8; lahev (?); fragm. horní části nádoby (4 stř.; Ø hrdla 3,2 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RZ–SŠ/B (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz.; tělo nádoby: RH, glaz., lesk; hrdlo: SŠ/B, neglaz., mat); obr. 3B

99/74-b/9; poklička–víčko (s lehce prohnutou horní stranou, se stopami spirálov. odříznutí, stěny mírně vyhnuté, konvexní, členěné hlubokými žlábký; část nádoby (1 stř.; Ø okraje 15 cm, Ø dna 14 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* Š–RH (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – sl. lesk); obr. 3A

99/74-a, b/10; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř.; Ø ca 10 cm) + fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* OH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk); při okraji B (neglaz., mat)

99/74-c, e/11 + 24/75–38; lahvička; část nádoby (4 stř.; dochov. v. 9,5 cm, Ø okraje 2,8 cm; největší výduť v horní třetině nádoby); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* OH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk), hustá šroubovice z úzkých žlábků, které na plecích nádoby mizí; obr. 5B

99/74-b, c/12; miniaturní nádobka; fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

99/74-d/13; miniaturní nádobka; spod. část nádoby (1 stř.; Ø 3 cm, stopy odříznutí /spir./); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (glaz.), *vnj* OH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk); obr. 5A

99/74-b/14; miniaturní nádobka; fragm. nádoby (1 stř.; Ø dna 2,5 cm, stopy odříznutí /spir./; Ø okraje 3,5 cm, v. 4,5 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* sytě RH (glaz.), *vnj* sytě RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk), na dně zbytky bronzoviny; obr. 5A

99/74-a/15; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř.; Ø ca 8 cm); *str* HL, *lom* SŠ–B, *vnt* SH (neglaz.), *vnj* sytě RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk), při okraji SH (neglaz., mat)

99/74-a/16; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* sytě RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

99/74-b/17; džbán/konvice (?); fragm. ucha (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* –, *vnj* sytě RH (jedinot. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

99/74-c/18; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* Š (jedinot. zbarv., neglaz., mat)

99/74-d/19; ?; fragm. hrdla (1 stř.); *str* HL, *lom* Š, *vnt* TH (glaz.), *vnj* TH (jedinot. zbarv., glaz., lesk)

99/74-d/20; lahev; fragm. hrdla a výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* OřH s TH skvrnkami (nejednot. zbarv., stejnom. glaz., lesk), na plecích nádoby 3 úzké rýhy; obr. 3C

99/74-b, c, d, e/21; lahev; fragm. hrdla a výdutě (4 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š–H (neglaz.), *vnj* OřH s TH skvrnkami (nejednot. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

99/74-d/22; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* SH s TH skvrnkami (nejednot. zbarv., stejnom. glaz., mat)

99/74-d/23; džbán/konvice; spodní část nádoby (4 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /rovn./, Ø 11 cm; dochov. v. 6 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SH–OřH s TH skvrnkami (nejednot. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – lesk), nade dnem 2 žlábký

99/74-e/24; pohár; fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 8 cm); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH–H (nejednot. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – lesk), povrch členěn mělkými žlábký

99/74-h/25; pohár; fragm. okraje (1 stř., Ø 6 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat); obr. 2

99/74-f/26; pohár; fragm. výdutě (2 stř., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1974, přír. č. 100/74

100/74-d/1; ?; fragm. ucha ? (1 stř.; *str* HL, *lom* SŠ–Š, *vnt* –, *vnj* RH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1974, přír. č. 101/74

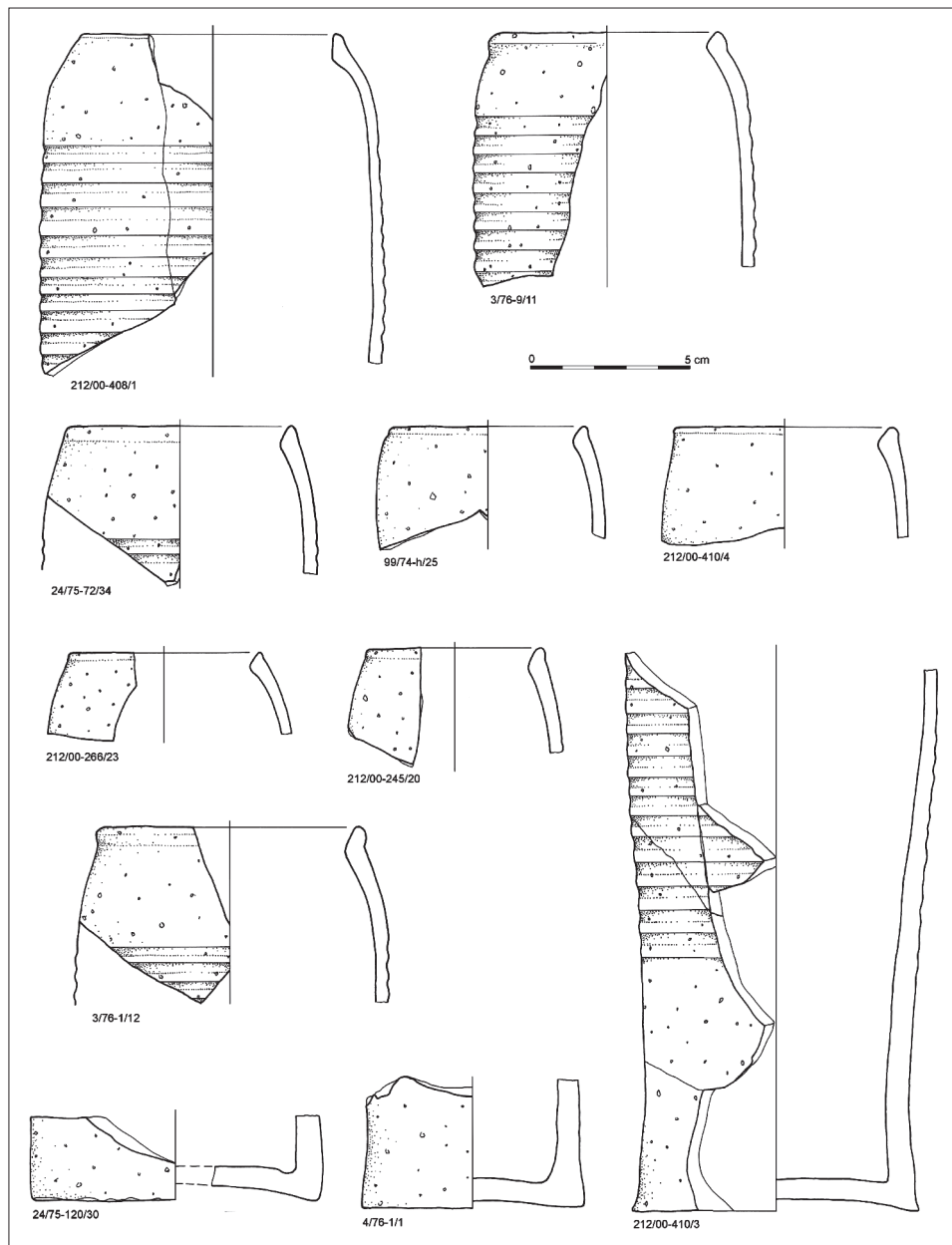
101/74-b/1; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř., Ø 7 cm, vytažený okraj s vnější lištou, vysoké úzké hrdlo, na hrdle nasazeno páskové ucho); *str* HL, *lom* Š–SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* OH (jedin. zbarv., stejnom. glaz., lesk), okraj SŠ (neglaz., mat); obr. 4A

101/74-d/2; ?; fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* Š-B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

101/74-b/3; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* Š-B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ, Š skvrnky (nejedn. zbarv., nestejnom. glaz., mat – sl. lesk)

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1974, přír. č. 102/74

102/74-c/1; **džbán/ konvice** (?); fragm. spodní části výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

Obr. 2. Vysoké poháry s výrazným hrubozrným ostřivem. Kresba autor.

Abb. 2. Hohe Becher aus grob gemagertem Steinzeug. Zeichnungen vom Verfasser.

102/74-c/2; pohár; fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 8 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)

102/74-d/3; pohár (?); fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH–SŠ (nejedn. zbarv., neglaz., mat)

Kadaň – hrad, nádvoří, 1975, přír. č. 3/75

3/75-1e/1; pohár; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ–H (nejedn. zbarv., neglaz., mat)

Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1975, přír. č. 24/75

24/75-109, 116/1; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř., Ø 8 cm, vytažený okraj s vnější lištou) + fragm. dna (1 stř.; profilovaná patka, stopy odříznutí /rovn./, RH, Ø 8 cm, dochov. v. 3,5 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk); obr. 4A

24/75-107/1a; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř., Ø 8 cm, vytažený okraj s vnější lištou); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk); obr. 4A

24/75-68/2; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* Š–B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-231/3; džbán/konvice; fragm. okraje (1 stř., vytažený okraj s vnější lištou, Ø 8 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk), okraj SŠ/B (neglaz., mat)

24/75-136/4; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-117/5; miniaturní nádobka (pohárek ?); fragm. dna a výdutě (1 stř., profilovaná patka, stopy odřez. /rovn./, Ø 8 cm, SŠ); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-117/6; holba (?); fragm. okraje (1 stř., okraj vytažený s vnější lištou, Ø 7 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk, povrch glazury členěn drobnými prasklinami), okraj SŠ (neglaz., mat)

24/75-22/7; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ–RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk)

24/75-116/8; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* SŠ–ČH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk)

24/75-74/9; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* SŠ–RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk), hustá šroubovice z úzkých rýh

24/75-45,74/10; džbán/konvice (?); fragm. dna (1 stř., profilovaná patka, Ø 10 cm) + fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* ČH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., mat – lesk)

24/75-136/11; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk), povrch zdob. radělkem; obr. 6B, 3

24/75-80/12; pohárek; část nádoby (1 stř.; okraj mírně ven vyhnutý, Ø 7 cm, dochov. v. 5 cm); *str* HL, *lom* Š–SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice; obr. 5D

24/75-115/13; poklička–víčko; část nádoby (1 stř.; Ø okraje 16,5 cm, Ø dna 16 cm, stopy odřez. /rovn./, v. nádoby 2,5 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk), stěny členěny 2 mělkými žlábkami; obr. 3A

24/75-19/14; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* Š (jeden. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)

24/75-19/15; čtyřboká lahev (?); fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* H, SŠ skvrnky (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk)

24/75-126/16; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH, skvrnky (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk)

24/75-231/17; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* OH, RH, TH skvrnky (nejedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-57/18; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SH, TH skvrnky (nejedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-115/19; ?; fragm. dna (1 stř., stopy odřez., SŠ, Ø 14–16 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH–SH, TH skvrnky (nejedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)

24/75-38/20; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SH (neglaz.), *vnj* TH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk), povrch členěn úzkými mělkými žlábkami

24/75-28/23; pohár; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* sytá RH/OřH (nejedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice

24/75-252/24; pohár; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ (jeden. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice v horní části nádoby

24/75-72/25; pohár; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* sytá ČH (jeden. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

24/75-253/26; pohár; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ČH–SŠ (nejedn. zbarv., neglaz., mat)

24/75-8/27; **pohár**; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* ČH/ŠŠ (neglaz.), *vnj* ČH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk), vývalková šroubovice
24/75-39/28; **pohár** (?); fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* ČH (jedn. zbarv., nejstejn. glaz., mat – sl. lesk), vývalková šroubovice
24/75-65/29; **pohár**; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* ŠŠ/B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* ŠŠ–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat), šroubovice z mělkých žlábků
24/75-120/30; **pohár**; fragm. dna (1 stř., Ø 9 cm, stopy odřez.); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* ŠBí (neglaz.), *vnj* ŠŠ–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat); obr. 2
24/75-65/31, 170; **pohár**; fragm. výdutě (2 stř., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* ŠŠ, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* ČH–OřH (nejedn. zbarv., nejstejn. glaz., mat – lesk), vývalková šroubovice
24/75-63, 64, 65/32; **pohár**; fragm. výdutě (3 stř., Ø ca 8 cm); *str* HrOs, *lom* ŠŠ/B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (nejedn. zbarv., nejstejn. glaz., mat – lesk), vývalková šroubovice
24/75-110/33; **pohár**; fragm. výdutě (1 stř., Ø ca 10 cm); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* ŠBí (neglaz.), *vnj* ŠŠ–ČH (nejedn. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice
24/75-72/34; **pohár**; fragm. okraje (1 stř., Ø 7 cm); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* ČH/Š (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice; obr. 2

Kadaň – hrad, Z křídlo, 1976, přír. č. 3/76

3/76-14/1; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-14/2; **holba** (?); fragm. podokrají (1 stř., okraj vytažený a odsazený od výdutě); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-14/3; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk, povrch glazury porušen četnými prasklinami)
3/76-14/4; **džbán/konvice** (?); fragm. ucha (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* –, *vnj* OH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-3/5; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SH–Š, *vnt* SH, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-5/6; **lahev** (?); fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SH–Š, *vnt* SH, *vnj* RH/OřH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-13/9; **pohárek** (?); fragm. okraje (1 stř., okraj ven vyhnutý, hrdlo odděleno od výdutě výraznou lištou, pod ní vývalková šroubovice); *str* HrOs, *lom* ŠŠ/B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* sytá RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
3/76-2/10; **pohár**; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* ŠBí (neglaz.), *vnj* ŠŠ–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat)
3/76-9/11; **pohár**; fragm. okraje (1 stř., Ø 8 cm); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* ŠBí (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice; obr. 2
3/76-1/12; **pohár**; fragm. okraje (1 stř., Ø 8 cm); *str* HrOs, *lom* ŠBí, *vnt* B–RH (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., nejstejn. glaz., mat – lesk), vývalková šroubovice; obr. 2

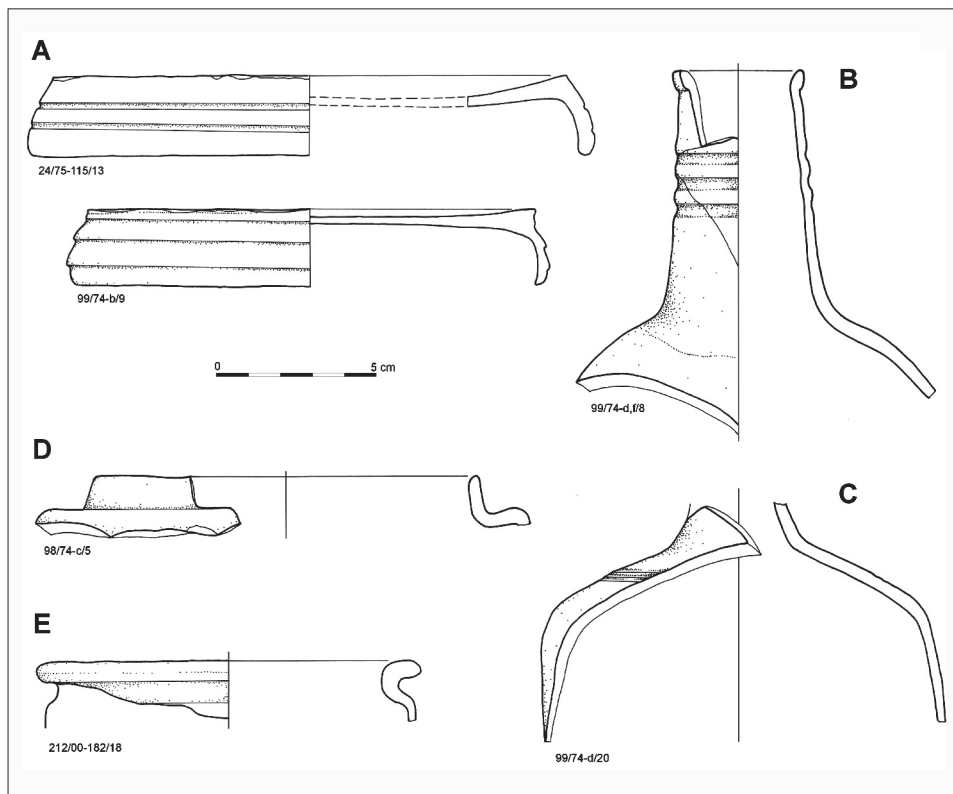
Kadaň – hrad, nádvoří, SZ část, 1976, přír. č. 4/76

4/76-1/1; **pohár**; fragm. dna (1 stř., Ø 7 cm, stopy odřez. /spir./); *str* HrOs, *lom* ŠŠ/B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* ČH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk); obr. 2

Kadaň – hrad, Z křídlo, 1977, přír. č. 1/77

1/77/1; ?; fragm. výdutě (2 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), malinové nálepy uspořádané do špice, nahoře ohraničené žlábkem, dole vývalkovou šroubovicí, TH glaz.; obr. 6A, 2
1/77/2; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ/B (neglaz.), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), malinové nálepy uspořádané v řadě, nahoře i dole ohraničené šroubovicí z mělkých žlábků, opatřené TH glaz.; obr. 6A, 1
1/77/4; **čtyřboká lahev**; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* ŠŠ, *vnt* ŠŠ (neglaz.), *vnj* ŠŠ (jedn. zbarv., neglaz., mat)
1/77/5; **džbán/konvice** (?); fragm. hrdla (1 stř., Ø 8 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* SH (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk)
1/77/6; **džbán/konvice** (?); ucho (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* –, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)
1/77/7; **miniaturní nádobka**; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), hustá šroubovice z mělkých žlábků
1/77/8; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* ŠŠ (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk)

Obr. 3. A – pokličky – víčka; B – lahev s vysokým štíhlým hrdlem; C – čtyřboká lahev; D – hrnec/holba; E – hrnec se zesíleným a ven vyhnutým okrajem. Kresba autor.

Abb. 3. A – Deckel-Kappen; B – Flasche mit hohem schlanken Hals; C – vierseitige Flasche; D – Topf/Humpen; E – Topf mit verstärktem und nach außen gestülpten Rand. Zeichnungen vom Verfasser.

Kadaň – hrad, hradní příkop před branou, 1983, přír. č. 7/83

7/83/1; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SH-Š, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* H (jedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk), plošná radélková výzdoba s motivem opakujících se obloučků; obr. 6B, 4

7/83/2; ?; fragm. hrdla (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* OH (neglaz.), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejnom. glaz.), vnější povrch s drobným ostřivem

Kadaň – hrad, nádvoří, JV část, 1999, přír. č. 72/99

72/99-6/1; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* B-OH (nejedn. zbarv., nestejnom. glaz., mat – sl. lesk)

72/99-13/2; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk; část. SŠ, neglaz.), výzdoba radélkem (motiv XII); obr. 6B, 5

Kadaň – hrad, nádvoří, Z křídlo, 2000, přír. č. 211/00

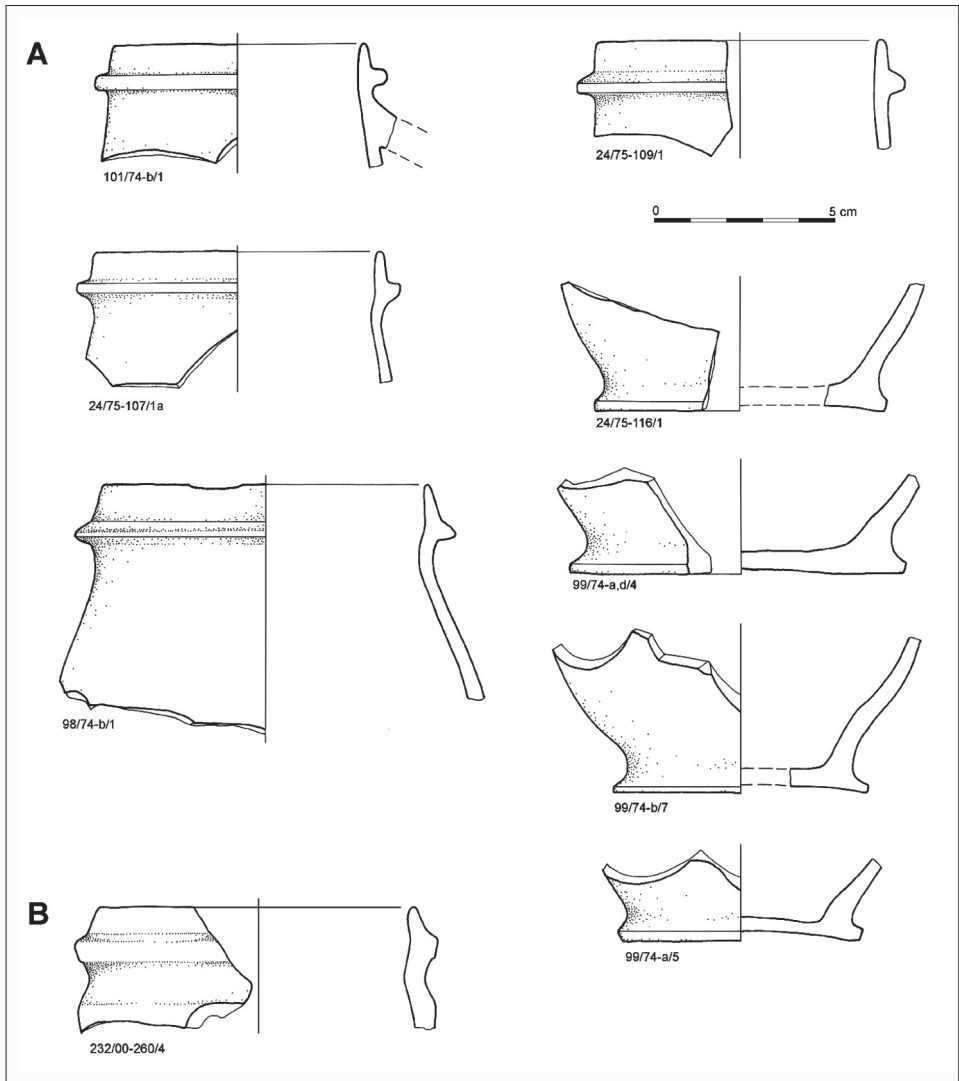
211/00-152/1; ?; fragm. výdutě (1 stř.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ/H (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice

Kadaň – hrad, nádvoří, JV část, 2000, přír. č. 212/00

212/00-408/1; **pohár**; fragm. okraje (1 stř., Ø 8 cm) + fragm. výdutě (1 stř.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz., pouze nesouvislé skvrny transparentní glazury), *vnj* SŠ (jedn. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice; obr. 2

212/00-408/2; **pohár**; fragm. spodní části výdutě (1 stř., Ø ca 6 cm); *str* HrOs, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH (nejedn. zbarv., nestejnom. glaz., mat – lesk)

212/00-410/3; **pohár**; fragm. dna a výdutě (9 stř., Ø dna 9 cm, stopy odřez.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., sl. lesk), vývalková šroubovice v horní části nádoby; obr. 2

Obr. 4. A – džbán s vytaženým okrajem odděleným od hrdla lištou; B – džbán (holba) s vytaženým okrajem odděleným od hrdla lištou a s konkávně prohnutým hrdlem. Kresba autor.

Abb. 4. A – Krug mit hochgezogenem, vom Hals durch eine Leiste abgetrennten Rand; B – Krug (Humpen) mit hochgezogenem, vom Hals durch eine Leiste abgetrennten Rand und mit konkav gekrümmtem Hals. Zeichnungen vom Verfasser.

212/00-410/4; **pohár**; fragm. okraje (1 stf., Ø 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* RH–B (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – lesk); obr. 2

212/00-410/5; **hrnec** (?), **mísa** (?); fragm. dna (1 stf., Ø 14 cm, stopy odřez.); *str* HL, *lom* B, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – sl. lesk), nade dnem začínají plast. vývalky

212/00-410/6; **pohár**; fragm. výdutě (3 stf., Ø ca 8 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice

212/00-410/7; **pohár**; fragm. výdutě (2 stf., Ø ca 8 cm); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* Š (neglaz.), *vnj* sytě RH (jedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice

212/00-410/8; **pohár**; fragm. dna (2 stf., Ø 8 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ–B (nejedn. zbarv., neglaz., mat)

212/00-410/9; **pohár**; fragm. výdutě (2 stf., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* B–RH (nejedn. zbarv., nestejnóm. glaz., mat – sl. lesk), vývalková šroubovice

212/00-410/10; **pohár**; fragm. výdutě (4 stf., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* B, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH–OfH (nejedn. zbarv., stejnom. glaz., lesk), vývalková šroubovice

1212/00-410/11; pohár; fragm. dna (1 stf., Ø 8 cm, stopy odřez.); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ-B-RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk)

1212/00-410/12; pohár; fragm. výdutě (3 stf., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* ŠŠ-B-RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – sl. lesk), vývalková šroubovice

1212/00-410/13; pohár; fragm. výdutě (1 stf., Ø 6–7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* B-RH (nejedn. zbarv., stejn. glaz., lesk), vývalková šroubovice

1212/00-410/14; pohár (?); fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ-OřH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., sl. lesk – lesk), vývalková šroubovice

1212/00-410/15; pohár (?); fragm. dna (2 stf., stopy odřez. /spir./); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ-B (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk)

1212/00-410/16; džbán (?), hrnec s uchem (?); fragm. ucha (1 stf., š. 2,1 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ-B, *vnt* –, *vnj* sytá RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk)

1212/00-182/18; hrnec; fragm. okraje (1 stf., okraj ven vyhnutý, Ø 12 cm); *str* HL, *lom* B, *vnt* B, *vnj* OH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); obr. 3E

1212/00-235/19; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HL, *lom* Š, *vnt* SŠ, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); část Š, neglaz., mat), vývalková šroubovice

1212/00-245/20; pohár; fragm. okraje (1 stf., Ø ca 5 cm); *str* HrOs, *lom* Š-B, *vnt* SŠ/B, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); obr. 2

1212/00-248/21; džbán/konvice (?); fragm. spodní části nádoby (1 stf., profilovaná patka, Ø 8 cm, stopy odřez. /spir./); *str* HL, *lom* B, *vnt* B, *vnj* OH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk)

1212/00-263/22; džbán (?); fragm. okraje (1 stf., okružní, Ø 10 cm); *str* HL, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ, *vnj* Š (jedn. zbarv., neglaz., mat)

1212/00-266/23; pohár; fragm. okraje (1 stf., Ø 6 cm); *str* HrOs, *lom* Š-B, *vnt* SŠ/B, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); obr. 2

1212/00-266/24; pohár (?); fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* SŠ, *vnj* ČH (jedn. zbarv., stejn. glaz., sl. lesk), vývalková šroubovice

1212/00-289/25; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B, *vnj* RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk), výzdoba radélkem (motiv XII); obr. 6B, 6

1212/00-293/26; pohár; fragm. výdutě (2 stf., Ø ca 7 cm); *str* HrOs, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ, *vnj* B-RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk), vývalková šroubovice

1212/00-328/27; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* Š-B-Š, *vnt* Š, *vnj* sytě RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk), široký mělký žlábek

1212/00-329/28; pohár (?); fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ, *vnj* sytě RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk), vývalková šroubovice

1212/00-333/29; pohár (?); fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ, *vnj* sytě RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk), vývalková šroubovice

1212/00-358/30; pohár (?); fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ-B, *vnj* RH (jedn. zbarv., nestejn. glaz., sl. lesk), vývalková šroubovice

1212/00-361/31; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B, *vnj* OH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk)

1212/00-399/32; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HrOs, *lom* SŠ, *vnt* SŠ, *vnj* SŠ (jedn. zbarv., neglaz., mat), vývalková šroubovice

1212/00-434/33; pohár; fragm. výdutě (1 stf., Ø ca 5 cm); *str* HrOs, *lom* Š, *vnt* Š, *vnj* H (jedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk), vývalková šroubovice v horní části nádoby

1212/00-461/34; pohárek (?); spodní část nádoby (1 stf., profilovaná patka, Ø 6 cm, odřez. /spir./); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ, *vnj* RH (nejedn. zbarv., nestejn. glaz., mat – lesk); obr. 5C

Kadaň – hrad, parkán vně V křídla, 2000, přír. č. 232/00

232/00-265/1; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HL, *lom* SŠ/B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ (jedn. zbarv., neglaz., mat, pouze tečky, OřH glazury)

232/00-265/2; ?; fragm. dna (1 stf., Ø 12 cm, SŠ-RH, část. glaz.); *str* HL, *lom* B, *vnt* B (neglaz.), *vnj* TH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk)

232/00-265/3; ?; fragm. výdutě (1 stf.); *str* HL, *lom* SŠ, *vnt* SŠ/B (neglaz.), *vnj* RH (jedn. zbarv., neglaz., mat)

232/00-260/4; džbán (?), holba (?); fragm. okraje (1 stf., Ø 9 cm, vytažený okraj s vnější lištou a plast. zvýrazněním rozhraní hrda a výdutě); *str* HL *lom* B-SŠ-B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); obr. 4B

232/00-260/5; ?; fragm. výdutě (1 stf., na podhrdlí 2 souběžné rýhy); *str* HL, *lom* B, *vnt* SŠ (neglaz.), *vnj* SŠ (jedn. zbarv., neglaz., mat), tečky OřH glazury

Kadaň – hrad, nádvoří, SV nároží, 2001, přír. č. 70/01

70/01-8/1; miniaturní nádobka; fragm. okraje (1 stf., Ø 5 cm, okraj ven vyhnutý a zavlnitý); *str* HL, *lom* B, *vnt* RH (jedn. zbarv., stejn. glaz., sl. lesk), *vnj* OH (jedn. zbarv., stejn. glaz., lesk); obr. 5A

I. Mezi kameninovým zbožím zřetelně vystupuje kamenina s výraznou příměsí hrubozrnného ostřiva (tzv. *grob gemagerte Steinzeug* podle německé terminologie). Téměř ve všech případech se jednalo o jediný keramický tvar, a to vysoký pohár (pouze ojediněle se objevily i jiné tvary nádob s výrazně ostřeného materiálu: pohárek (?), katalogové číslo (dále kat. č.) 3/76-13/9; blíže neurčitelný typ nádoby s ouškem, kat. č. 212/00-410/16):

Poháry. Poháry jsou vysokého štíhlého tvaru s výdutí pozvolna se rozšiřující směrem nahoru, největší výduť je v horní třetině nádoby (obr. 2). Okraj je mírně dovnitř zahnutý s vnitřním vývalkem. Vnější povrch nádoby je v její horní polovině až dvou třetinách pokrytý vývalkovou šroubovicí, která ale nedosahuje až k samému okraji. Zjištěné průměry okrajů se pohybují mezi 5,5–8 cm, celkovou výšku se ani v jednom případě zjistit nepodařilo. Kromě vývalkové šroubovice nenese poháry žádnou další výzdobu. Zastoupeny jsou exempláře pálené do světlešedých a částečně nebo zcela do rezavěhnědých až červenohnědých odstínů. Střepy jsou neglazované, eventuálně s glazurou, která pokrývá nádobu úplně nebo jenom ve vertikálních pásech. Nálezy totožných pohárů jsou známy z celého Saska, kde bylo prokázáno, že se jedná o výrobky waldenburských dílen (typ 3.5. podle D. Scheidemantela; Scheidemantel–Schifer 2005, 131–132, 182). Těžiště výskytu uvedených pohárů je kladeno do 16. století, přičemž počátky výroby v saském Waldenburgu sahají k polovině 15. století a její konec hluboko do 17. století. Jednalo se takřka výhradně o stolní nádobí určené k pití, i když z Waldenburgu je znám ojedinělý nález použití v konstrukci pece (Scheidemantel–Schifer 2005, 182). Použití výrazně ostřeného materiálu je vysvětlováno snahou o docílení jistější manipulace s nádobou, mohlo se ale jednat i o oblíbený výzdobný fenomén, který se projevil např. i na tzv. loštickém zboží. V přilehlém českém pohraničí jsou známy analogické nálezy např. z Chomutova (Balášová 2006, 42, 50) či Hasištejna (nepublikováno, nálezy jsou uloženy v Oblastním muzeu v Chomutově).

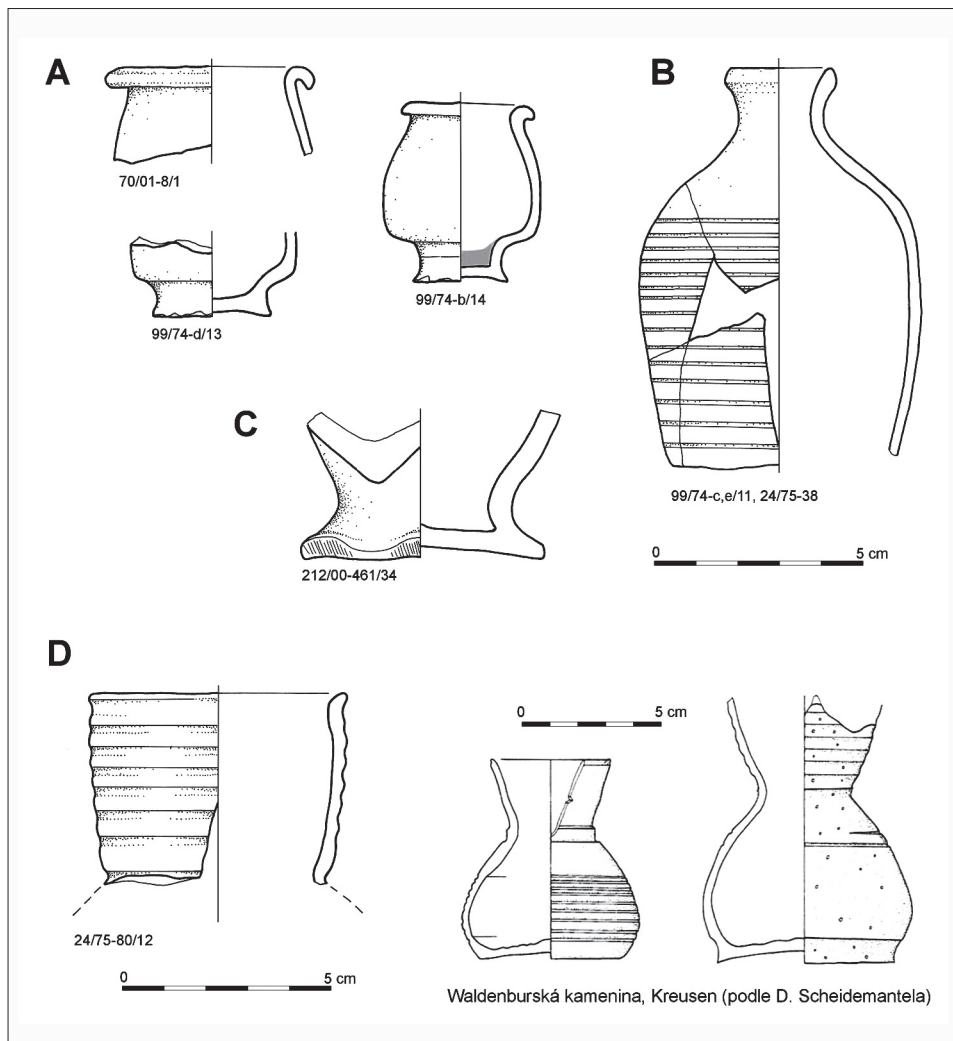
II. Převážná část nálezů kameniny je však z neostřeného materiálu, vyznačujícího se zcela slinutým střepem a hladkým povrchem. Většinou se jedná o drobné střepy z těla nádoby, které nedovolují určit, z jaké nádoby pocházejí. Jednoznačně bylo určeno pouze několik specifických tvarů (vše pouze ve fragmentech):

Pokličky–víčka. Pokličky jsou v kadaňských nálezech zastoupeny dvěma exempláři (obr. 3A), v obou případech se jedná o nízku, miskovitou pokličku – víčko s mírně prohnutou horní stěnou a nízkými lehce konvexními stěnami členěnými žlábkem (průměr okraje 15 a 16,5 cm). Analogie lze opět nalézt mezi waldenburskou kameninou (typ 5.1.3. podle D. Scheidemantela, tzv. *Kappendeckel*), kde jsou datované do ca 16.–17. století. Tamější nálezy mohly, ale nemusely být opatřeny malým ouškem ve středu horní stěny, průměr okraje přitom dosahoval i více než 20 cm. Pokličky–víčka sloužily k uzavírání širokoústých hrnců s odsazeným okrajem, bezuché exempláře mohly sloužit i jako nízké misky (Scheidemantel–Schifer 2005, 144–145).

Lahve. V souboru z kadaňského hradu je zastoupen fragment lahve s vysokým štíhlým hrdlem – hrdlo je neglazované, členěné třemi žlábkem, glazura ale pokrývá tělo nádoby, které je kulovité (obr. 3B; kat. č. 99/74-d, f/8). Další typ představuje čtyřboká lahev zdobená svazkem tří rýh na plecích (obr. 3C; kat. č. 99/74-b, c, d, e/21). V obou případech se jedná o oblíbený a rozšířený typ lahve (raného) novověku sloužící k uchovávání tekutin. Objevují se mezi produkcí řady německých výrobních center, včetně saských (Scheidemantel–Schifer 2005, 121–122). Na základě dochovaných zlomků však není možné jednoznačně určit provenienci kadaňských nálezů.

Hrnce. Zlomek okraje – zesílený a ven vyhnutý, patrně z hrnce (obr. 3E; kat. č. 212/00-182/18). Z hrnce, ale také z holby nebo snad dózy může pocházet zlomek okraje, který je výrazně odsazený od těla nádoby a mohl sloužit k nasazení víčka (obr. 3D; kat. č. 98/74-c/5). Blíže neurčitelné.

Džbány/konvice. V souboru se objevuje několik typů džbánů, eventuálně konvic (vzhledem k charakteru dochovaných zlomků nelze rozhodnout, o jaký tvar se jedná):

Obr. 5. A – miniaturní nádoby – nízké pohárky; B – lahvička; C – pohárek (?) s profilovanou patkou a zvlněným okrajem dna; D – pohárek s trichtýřovitým hrdlem. Kresba autor.

Abb. 5. A – Miniaturgefäße – niedrige Becher; B – kleine Flasche; C – Becher (?) auf Wellenfuß; D – Trichterhalsbecher. Zeichnungen vom Verfasser.

a) Nejpočetněji je zastoupen džbán (konvice) s vytaženým okrajem odděleným od hrdla výraznou lištou na vnější straně (obr. 4A). Průměr okraje se pohybuje mezi 7–8 cm. V jednom případě bylo pod okrajem napojeno páskové ucho, fragmentárnost dochovaných zlomků bohužel nedovoluje určit, zda byly uchem opatřeny i ostatní exempláře. Vnější stěna nádoby je ve všech případech glazovaná, přičemž okraj (nad lištou) je obvyčejně ponechán neglazovaný. Žádná z nádob se nedochovala v úplnosti, ale zdá se, že je tento typ okraje doprovázen zlomky spodní části nádoby charakterizované profilovanou patkou. Průměr dna se v tomto případě pohybuje mezi 6,5–11 cm. Na základě dochovaných zlomků se jeví celkový tvar nádoby jako hruškovitý. Analogický tvar nádoby je obvyklý u raně novověkých a novověkých kameninových nádob z různých výrobních center v Německu (Frechen, Dreihausen aj.), v různých variantách se objevuje i v rámci novověké saské kameniny (Horschik 1978, např. 444–445, kat. č. 28–32; 462–463, kat. č. 1), mezi waldenburskou kameninou není tento typ popsán. Nádoby mohly být opatřeny cínovým víčkem.

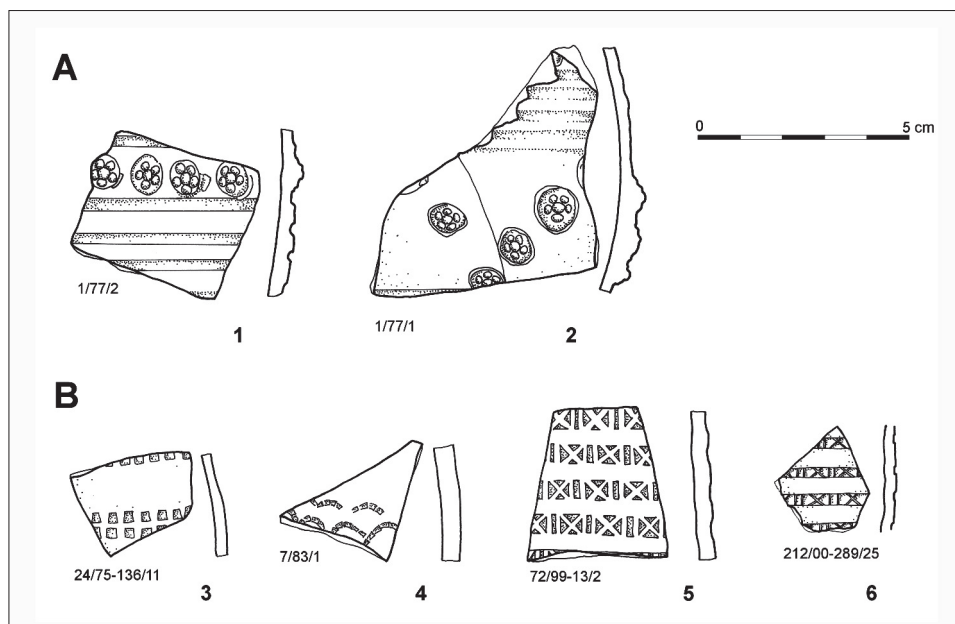

b) Jedním fragmentem je zastoupený džbán (konvice nebo holba) s vytaženým okrajem a konkávně prohnutým hrdlem oddělenými širokou vnější lištou (obr. 4B; kat. č. 232/00-260/4). Nádoba byla asi opět původně opatřena cínovým víčkem.

Miniaturní nádoby/pohárky. a) Lahvička (obr. 5B; kat. č. 99/74-b, c/12): je štíhlého tvaru s úzkým konkávně prohnutým hrdlem, s největší výdutí v horní třetině své výšky (dochovaná výška 9,5 cm, průměr okraje 2,8 cm). Tělo nádoby pokrývá hustá šroubovice z úzkých žlábků, které na plecích mizí, vnější stěna je glazovaná. Analogické lahvičky jsou obvyklé mezi waldenburskými výrobky (typ 2.2. a 2.3. podle D. Scheidemantela) datovanými rámcově do pozdního 15. až 18. století s těžištěm výskytu v 16.–17. století. Objemy waldenburských produktů se pohybovaly mezi 0,1 až kolem 0,5l, přičemž nejmenší byly využívány jako lékárenské lahvičky, větší k uchovávání tekutin aj. (Scheidemantel–Schifer 2005, 118–119).

b) Nízké pohárky (obr. 5A; kat. č. 99/74-d/13; 99/74-b/14; 70/01-8/1): okraj je ven vyhnutý a přehnutý, zjištěné průměry okrajů se pohybují mezi 3,5 a 5 cm. Výduť se rozšiřuje směrem dolů, tělo nádoby je výrazně odsazené od nízké lehce profilované patky, průměr dna dosahuje 2,5–3 cm. Stěny nádoby jsou na vnější i vnitřní straně pokryty glazurou, celková výška je zjištělná pouze v jednom případě (4,5 cm). Nádoby jsou opět waldenburské provenience (typ 8.2. podle D. Scheidemantela, tzv. *gedrückt beutelförmige Becher*), objevující se v poslední třetině 16. století a vyráběné hlavně ve století sedmáctém a osmáctém. Nádoby o objemu do 1 dl měly být používány pro lékárenské a kosmetické účely (Scheidemantel–Schifer 2005, 150–151). Podle J. Horschika mohly tyto nádoby sloužit také při stolování jako slánky (Horschik 1978, 435–436). Nálezová situace na kadaňském hradě nedovoluje určit způsob užívání zdejších exemplářů, je ale pravděpodobné, že tvar mohl sloužit k variabilním účelům. Jeden z kadaňských nálezů měl dno vyplněné blížce nedefinovatelnou bronzovinou (kat. č. 99/74-b/14).

c) Pohárek (?) s výrazně profilovanou patkou a zvlněným okrajem dna: jedná se o spodní část nádoby, s vnější stěnou glazovanou, o průměru dna 6 cm, blížce neurčitelnou (obr. 5C; kat. č. 212/00-434/33).

Obr. 6. A – zlomky zdobené malinovými nálepy; B – zlomky zdobené radélkovou výzdobou. Kresba autor.

Abb. 6. A – Bruchstücke mit Brombeerapplikationen; B – Bruchstücke mit Rollstempelverzierung. Zeichnungen vom Verfasser.

d) Pohárek s trychtýřovitým hrdlem: nalezený fragment pochází z nádoby s mírně trychtýřovitě rozevřeným hrdlem, které je po celé své výšce pokryté mělkými vývalky (obr. 5D; kat. č. 24/75-80/12). Vnější stěna nádoby je glazovaná. Tvar odpovídá tzv. *Kreusen* – termín, používaný v německé archeologii pro specifický tvar keramické, skleněné nebo kameninové nádoby obvyklý v pozdním středověku. Kameninové *Kreusen* byly vyráběny v různých saských, lužických či porýnských výrobních centrech a používány patrně jako picí nádoby. Waldenburské exempláře tvoří poměrně homogenní skupinu o objemu 1,5 dl. Jsou vyráběné z neostřené materiálu i z materiálu s hrubozrnným ostřivem v 15. až začátkem 16. století (typ 3.9. podle D. Scheidematela; Scheidemantel–Schifer 2005, 134–135).

III. Ze souboru lze vyčlenit ještě dvě další skupiny kameniny charakteristické nikoli tvarem, ale výzdobou, která mohla být aplikována na různých tvarech nádob:

Kamenina s malinovými nálepy. Zlomky jsou zdobené drobnými malinovými nálepy (v jednom případě uspořádanými hustě v řadě za sebou, ve druhém případě do špiče a s většími rozestupy mezi sebou, patrně část motivu klikatky) v kombinaci s výraznými žlábků, eventuálně mělkými vývalky. Vnější stěnu střepu pokrývá okrově hnědá glazura, pouze nálepy jsou zřetelně odlišeny tmavohnědou glazurou (obr. 6A; kat. č. 1/77/1, 1/77/2). Analogická bohatě zdobená kamenina (s tmavě zbarvenými malinovými nálepy v kombinaci s rytou výzdobou) je bohatě zastoupena v saských nálezech. J. Horschik připisuje její původ výrobnímu centru v saském Altenburgu s těžištěm výskytu v ca 17. století (Horschik 1978, 161–166), tento názor však není v německé archeologii jednoznačně přijímán. Nádoby s charakteristickou výzdobou (džbány, konvice, dózy, lahve, soudky aj.) jsou obecně řazeny k západosaskému až východodurynskému okruhu kameniny, i když nedávno byly prokázány mezi waldenburskou produkcí. Zde jsou datovány do ca první poloviny 17. století (typ 1.1.8. podle D. Scheidematela; Scheidemantel–Schifer 2005, 82–85).

Kamenina s radélkovou výzdobou. Mezi nálezy z kadaňského hradu je zastoupeno několik zlomků zdobených radélkem (obr. 6B). Pouze v jednom případě (obr. 6.3; kat. č. 24/75-136/11) se jednalo o výzdobu z izolovaných dvojitých řad pravoúhlých vpichů, ve všech ostatních případech měla radélková výzdoba plošný charakter. Zastoupené motivy: a) Motiv XII. Tento motiv (tj. římská písmena XII umístěná opakovaně v řadě vedle sebe) se objevuje na dvou zlomcích, v prvním případě jsou „písmena“ ve stejné úrovni s ostatním povrchem nádoby (obr. 6B, 5; kat. č. 72/99-13/2), ve druhém případě jsou umístěna v hlubokém žlábků (obr. 6B, 6; kat. č. 212/00-289/25). Plošná radélková výzdoba s motivem XII (eventuálně jeho varianty) je charakteristická pro produkty waldenburských hrncířských dílen z období ca druhé čtvrtiny 16. až první poloviny 17. století (v pozdějším období mohla být doplněna nálepy s heraldickou, křesťanskou aj. tematikou). Byla uplatňována na džbánech či konvicích s profilovaným kónickým hrdlem a mírně vypouklým tělem nebo na holbách kónického či lehce soudkovitého tvaru. Velikost kadaňských fragmentů nedovoluje s bezpečností určit keramický tvar, ze kterého pochází, ale nízká zaoblenost zlomku nasvědčuje spíše, že se jedná o holbu s kónicky se zužujícími stěnami. b) Motiv obloučků. Celá plocha střepu je v tomto případě hustě pokryta řadami těsně vedle sebe řazených obloučků (obr. 6.4; kat. č. 7/83/1). Blíže neurčitelné.

Kadaňský hrad

Vznik kadaňského hradu je spojován s počátkem vrcholně středověkého města (Lehečková–Durdík 1977, 281; pro shrnutí diskuse ke vzájemnému vztahu mezi hradem a městem viz Velímský 1995, 232–233), jehož existence je písemnými prameny prokázána před rokem 1261 (Rak 1998, 69). Zcela určitě existoval hrad před rokem 1277, kdy je poprvé zmiňován kadaňský purkrabí (Albert ze Žeberka; CDB V/2, 567 č. 850; Rak 1998, 70). V prvním desetiletí 14. století bylo držení kadaňského hradu spojeno s úřadem kadaňské župy, zastávaného Fridrichem ze Šumberka († 1310) a po něm jeho syny. Ti odstoupili

úřad už v roce 1312 Janu Lucemburskému za pozemkové majetky s úřadem původně spojené. V roce 1322 dal Jan Lucemburský město Kadaň i s hradem do zástavy Fridrichu Durynskému, už v následující dekádě se zde ale opět objevili královští purkrabí (1336 pán z Volfštejna, 1346–1349 Vilém z Egerberka, 1349 Albrecht z Kolovrat, 1399–1408 Vlašek z Kladna). Kadaň je sice uvedena v nerealizovaném zákoníku Karla IV. Maiestas Carolina v rámci soupisu královských měst, která nemají být nikdy zastavena ani prodána (AČ III, 85), ale od počátku dvacátých let 15. století bylo město s hradem znovu opakovaně zastavováno (1422 Erkinger ze Seinsheimu, 1425 Jindřich z Plavna, před 1449 Mikuláš Hasištejnský z Lobkovic). V roce 1454 tehdejší zástavní pán města Mikuláš II. Hasištejnský z Lobkovic postoupil králi zápis na Kadaň výměnou za potvrzení zástavy Chomutova a Blatna, nicméně už v roce 1469 bylo město zastaveno znovu, a to Mikulášovu synovi, Janovi Hasištejnskému z Lobkovic. Asi o rok později zapsal Jiří z Poděbrad kadaňský hrad Fridrichovi ze Šumberka (potvrzen v úřadě ještě 1474), který prodal zástavní právo v roce 1483 Jindřichovi ml. z Plavna, a ten roku 1489 Janovi Hasištejnskému z Lobkovic, v jehož osobě se tak opět spojil pán města i hradu. V roce 1498 hrad zcela vyhořel, k rozsáhlé přestavbě přistoupil Jan jen o několik let později. Po jeho smrti (†1517) složili kadaňští měšťané sami potřebnou částku k vyplacení města i hradu ze zástavy, k čemuž došlo v roce 1519 a na hrad byl jmenován královský hejtman. Kadaňské hejtmanství s hradem bylo ale už od roku 1530 opět opakovaně zastavováno (1530 Šebestián z Veitmile, 1531 Václav z Velhartic, 1534 Albrecht Šlik z Holíče se svým synem, 1547 Václav Mašťovský z Kolovrat, 1558 Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic). Po smrti Bohuslava Felixe (†1583) zůstal hrad v královských rukou, ale už v roce 1595 ho král prodal kadaňským měšťanům do přímého užívání. Město však mělo povinnost stavbu udržovat a král si vymínil právo neomezeného přístupu do hradu. Za třicetileté války utrpěl objekt velké škody způsobené pobytém procházejících vojsk a umocněné požárem v roce 1635. Otevřenou je otázka konkrétního využití zchátralého objektu ve druhé polovině 17. a první polovině 18. století, až v roce 1750 bylo rozhodnuto o jeho využití jako kasáren (Bernau 1893, 47–48, 92–107, 164; Sedláček 1923, 329–332).

Z výše nastíněného historického exkurzu je zřejmé, že hrad v Kadani sloužil jako sídlo vysokých královských správních úředníků. Po dlouhé časové úseky však byl hrad, eventuálně úřad, se kterým bylo držení hradu spojeno, zastavován do šlechtických rukou. Nejvíce se patrně v dějinách hradu odrazila držba Hasištejnských z Lobkovic (1449–1454, 1489–1517, 1558–1583), zejména asi Jana Hasištejnského z Lobkovic. Od konce 16. století se hrad nacházel v přímém držení kadaňské obce, která jej užívala až do poloviny 18. století, kdy bylo rozhodnuto o jeho využití jako kasáren.

Písemné prameny

Pro import kameninového zboží do Kadaně se nepodařilo dohledat žádnou oporu v písemných pramenech. Dovoz saské kameniny je ale doložen u sousedního Chomutova, a to v cechovních nařízeních chomutovského hrnčířského cechu potvrzených městskou radou v roce 1630. Těmi se ve městě povoloval prodej waldenburského a chemnického zboží (přínejmenším v prvním případě je tímto zbožím nepochybně míněna tamější kamenina). Toto povolení se opakuje v rozšířených cechovních regulích potvrzených v roce 1674, chomutovští hrnčíři zde navíc získali oprávnění zboží z jiných míst zabavit a buď je odevzdat špitálu či chudobinci, nebo na místě rozbít (Wenisch 1936, 163).

Závěr

Nálezy kameniny z kadaňského hradu se dají na základě analogií datovat přibližně do období pozdního středověku až novověku, starší středověká kamenina není zastoupena vůbec (při vyhodnocování souboru nebyly brány v potaz nálezy kameninových lahví na minerálku, které představují zcela specifický typ kameninové produkce). V naprosté většině určitelných případů se jednalo o importy ze Saska, především z tamějšího produkčního centra ve Walden-

burgu, v mnohem menší míře z dalších německých zemí (patrně Porýní). Nálezy kameniny jsou na základě německých analogií datovány vesměs pouze do delšího časového rozmezí, podobně i u doprovodných keramických nálezů bylo možné pouze rámcové časové zařazení.⁵ I tak se datování keramiky a kameniny ze stejného nálezového kontextu někdy překrývalo pouze částečně. Je tak zřejmé, že kameninu nelze použít jako jednoznačný indikátor datování celého nálezového souboru a je vždy nutné hodnotit soubor jako celek. Nejstarším identifikovaným nálezem je pohárek s trychtýřovitě rozevřeným ústím (tzv. *Kreuse*), datovaný do ca 15. století. Těto dataci odpovídá i nálezový kontext, ze kterého pohárek pochází. Z nálezových kontextů datovaných na základě zastoupené keramiky do rozmezí 15.–16. století pocházejí fragmenty vysokých pohárů z výrazně ostřenému materiálu a zlomek lahve s vysokým štíhlým hrdlem. Zlomky kameniny zdobené plošnou radélkovou výzdobou a fragment lahvičky byly zastoupeny v čistě renesančních souborech (16.–začátek 17. století). Další identifikované tvary (pokličky–víčka, džbány/konvice s vytaženým okrajem odděleným od hrdla vnější lištou, nízké pohárky, kamenina s drobnými malinovými nálepy) byly součástí souborů, jejichž složení nedovolovalo bližší časové zařazení než do širšího časového rozmezí 16.–18. století. U některých tvarů se nepodařilo kontext datovat vůbec nebo se jednalo o recentní zásyp s druhotně přemístěnými nálezy z různých časových období. I tak je zřejmé, že kameninové nádoby byly na kadaňském hradě používány spíše výjimečně. Jejich přítomnost přitom mohla být dána různými faktory, ať už blízkostí saských výrobních center, polohou Kadaň na obchodní cestě do Čech, ekonomickými a kulturními kontakty, ale i politickými vazbami zvláště některých držitelů hradu na svého saského souseda. Je nicméně zcela nemožné spojit konkrétní nálezy s konkrétním držitelem hradu. Nálezy kameniny pocházejí i z ostatních částí města, i když v mnohem menší míře (srov. obr. 1), tato skutečnost ale může být ovlivněna stavem výzkumu (viz výše). Kamenina se v Kadani objevuje jak ve šlechtickém (hrad) či klášterním prostředí (minoritský klášter, františkánský klášter), tak v prostředí měšťanském, v porovnání s nálezy keramiky jsou ale její nálezy pouze ojedinělé.

Prameny

AČ III: Archiv český čili staré písemné památky české i moravské III (Palacký, F., ed.). Praha 1864.
CDB V/2: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, V/2, 1267–1278 (Šebánek, J.–Dušková, S., edd.). Praeae 1981.

Literatura

BALÁŠOVÁ, M., 2006: Nálezy keramiky z 15.–18. století v Chomutově. In: Comotovia 2005. Sborník příspěvků z konference věnované výročí 400 let vykoupení Chomutova z poddanství (1605–2005), 37–70. Chomutov.
BERNAU, F., 1893: Hassenstein. Ein Beitrag zur Geschichte des Erzgebirgs. B. Leipa.
ČERNÁ, E., 2001: Archeologický výzkum v areálu hradu v Kadani v roce 1999 a 2000. Závěrečná zpráva pro investora, nepubl. NZ ulož. na ÚAPP v Mostě, č. j. 159/01.
– 2002: Závěrečná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v roce 2001 na nádvoří hradu v Kadani, nepubl. NZ ulož. na ÚAPP v Mostě, č. j. 63/02.
DURDÍK, T.–LEHEČKOVÁ, E., 1977: Stavební vývoj a podoba středověkého hradu v Kadani na základě archeologického výzkumu, AR XXIX, 281–292.
HORSCHIK, J., 1978: Steinzeug. Von Bürgel bis Muskau. 15. bis 19. Jahrhundert. 2. Aufl. Dresden.
RAK, P., 1998: Přemyslovská Kadaň ve světle písemných pramenů, Minulostí západočeského kraje XXXIII, 51–80.
SEDLÁČEK, A., 1923: Hrady, zámky a tvrze království českého XIV. Praha.
SCHEIDEMANTEL, D.–SCHIFER, T., 2005: Waldenburger Steinzeug. Archäologie und Naturwissenschaften. Dresden.
SCHEUFLER, V., 1964: Tvrdé kameniny v české lidové kultuře, Český lid 51, 348–357.
STEPHAN, H.-G., 1983: The development and production of medieval stoneware in Germany. In: Ceramics and trade. The production and distribution of later medieval pottery in north-west Europe, 95–120. Sheffield.

---

5 Z kapacitních i časových důvodů nebylo možné do tohoto článku zařadit i vyhodnocení keramiky.

- VELÍMSKÝ, T., 1995: Ke genezi středověkého města v Kadani. In: Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1983–1992, 225–238. Most.
- WENISCH, R., 1936: Zunftordnungen aus Stadt und Bezirk Komotau (1460–1741). Sudetendeutsche Geschichtsquellen. Band 6. Reichenberg–Komotau.

Zusammenfassung

Steinzeugfunde von der Burg in Kadaň (Kaaden)

Steinzeugfunde von der Kaadener Burg lassen sich anhand von Analogien annähernd in den Zeitraum zwischen Spätmittelalter und Neuzeit datieren, älteres, mittelalterliches Steinzeug ist überhaupt nicht vertreten (bei der Auswertung der Fundkomplexe wurden Funde von Steinzeugflaschen für Mineralwasser außer Acht gelassen, die einen ganz speziellen Typ der Steinzeugproduktion darstellen). In den durchweg meisten bestimmbareren Fällen handelte es sich um Importe aus Sachsen, vor allem aus dem dortigen Produktionszentrum in Waldenburg, in viel geringerem Maße aus weiteren deutschen Ländern (offenbar aus dem Rheinland). Die Datierung der Steinzeugfunde selbst anhand deutschen Analogien deckt sich nur teilweise mit der Datierung von Begleitkeramik. Daraus wird deutlich, dass das Steinzeug nicht als eindeutiger Indikator zur Datierung des gesamten Fundkomplexes herangezogen werden kann und der Komplex als Ganzes ausgewertet werden muss. Steinzeuggefäße tauchten auf der Burg eher in Ausnahmefällen auf, was im Hinblick auf die Nähe zu den sächsischen Produktionszentren und hinsichtlich den engen Bindungen von einer Reihe Burginhaber zu ihrem sächsischen Nachbar relativ überrascht. Es war jedoch gänzlich unmöglich, konkrete Funde mit konkreten Burginhabern in Verbindung zu bringen. Die Steinzeugfunde stammen auch aus den übrigen Stadtteilen, wenn auch in viel geringerem Maße (Abb. 1). Dieser Umstand kann jedoch auch durch den Stand der Grabung bedingt sein. Steinzeug kommt in Kadaň sowohl im adeligen (Burg) bzw. klösterlichen Milieu (Minoritenkloster, Franziskanerkloster), als auch im bürgerlichen Milieu vor, im Vergleich zu den Keramikfunden sind seine Funde jedoch nur vereinzelter Natur.

